

Dina Cocea

— *Stimată Dina Cocea, pregătin-
du-mă pentru această convorbire ani-
versară — de ce s-o numesc altfel ? —
am recitat o bună parte dintre interviu-
rile pe care le-ați acordat, cu diferite
ocazii, unor publicații (inclusiv, revis-
tei „Teatrul”), și am observat că, întot-
deauna, ați vorbit foarte mult despre
alții și destul de puțin despre dumne-
voastră. Aș vrea să vă rog ca, de data
aceasta, să faceți o excepție și să-mi
spuneți cât mai multe lucruri despre
actorul și omul Dina Cocea.*

— Să încerc... Sint un om norocos, căci
am avut prilejul să debutez alături de
mari actori. Ucenicia mi-am făcut-o cu
Luția Sturdza Bulandra, Timică, Maximi-
lian, Iancovescu, Tony Bulandra. Așadar,
augurii mi-au fost favorabili; avind ca
maestri personalități foarte diferite și
foarte puternice, am reușit, cred, la rin-
dul meu, să-mi forjez o personalitate
aparte. S-a spus despre mine că nu se-
măn cu nici o altă actriță — și acum,
după 50 de ani de carieră, pot spune și
eu că așa este —, și asta datorită faptu-
lui că am receptat influențe foarte di-
verse. Acum, cind actorii se formează
sub îndrumarea unui singur profesor, se
întimplă ca „ampranta” acestuia să-l
marcheze pe unii puternic (prea puternic,
chiar, câteodată !) pentru tot restul car-
ierei lor. În ceea ce mă privește, desigur,
am avut și șansa de a vedea lumina zilei
și de a mă dezvolta într-o familie domi-
nată de interesul permanent pentru artă
și literatură. Or, această atmosferă im-
pregnată de cultură acționează asupra ta
chiar fără să-ți dai seama : de multe ori
mi s-a întimplat să reflect, prin jocul
meu, în personalitatea mea actoricească,
lucruri asimilate cu mulți ani în urmă.

Personal, sint mulțumită de felul în
care a decurs cariera mea. Căci — și nu
inconștient — nu mi-am dorit niciodată
un anumit rol...

— *Ați „devansat”, prin această
mărturisire, una dintre întrebările pe
care voiam să vi le pun...*

— Pare o declarație cam ciudată, din
partea unei actrițe, știu, dar asta-i ade-
vărul. Explicația e, probabil, aceea că,

întotdeauna, am avut prea puțină încre-
dere în mine. Am fost mereu reticentă
și mi-am lăsat condusă de luciditate, o
luciditate care mi-a fost adesea repro-
șată, în tinerețe. Ei bine, tocmai această
luciditate m-a ferit de nemulțumiri ne-
vindecabile. Există actori care suferă
toată viața că „le-a scăpat” un rol anu-
me și trăiesc cu impresia că, dacă l-ar
fi jucat, totul ar fi putut fi altfel, adică
mult mai bine. Eu nu am asemenea re-
grete. Am jucat mult și am jucat roluri
frumoase. În prima parte a carierei, m-
am fost chiar foarte mult prezentă pe scenă.
Apoi, după ce am intrat la Teatrul Na-
țional (în 1949), am jucat mai puțin ; la
început, e drept, din motive obiective. Au
fost, în schimb, roluri importante : Elisa-
beta, în *Maria Stuart* de Schiller, Doamna
lui Ieremia, în piesa omonimă a lui Iorga,
Elmira, în *Tartuffe* de Molière... După ce
am ieșit la pensie, am jucat, de aseme-
nea, destul de mult ; în *Ferma* de Storey,
care a făcut o „serie” remarcabilă, în
Totul în grădină de Albee, iar acum joc,
tot la Teatrul Giulești, într-o piesă a
unui autor bulgar, o piesă în două perso-
naje — partenera mea este Anca Le-
dunca, o minunată actriță, s-a transferat
recent de la Naționalul craiovean —, des-
pre problemele „virstei a treia”, cu dra-
mele respectivei virste, pe care, nu-i așa ?,
mai ales femeile le resimt.

— *Probabil... În orice caz, dumne-
voastră, cu preocupările atât de diverse
pe care le aveți, cu extraordinara vi-
talitate pe care o degajați, ați face pe
oricine să se întrebe dacă există în-
tr-adevăr o „virstă a treia”...*

— Să știi că vitalitatea — pe care,
poate, o am într-adevăr — e și rezul-
tatul faptului că, paralel cu viața ar-
tistică, am dus o foarte animată viață
socială. Nimic nu îmbogățește mai mult
personalitatea unui actor decât contactul
permanent cu oamenii, oameni de toate
virstele, din toate categoriile sociale. Și,
invers, nimic nu e mai periculos pentru
un actor ca închistarea. Pentru mine, în-
tîlnirile cu feluriti oameni înseamnă
enorm ; poate, și pentru că sint foarte
receptivă la problemele lor. foarte adap-
tabilă mediului (probabil că, în asta, se
manifestă și actorul din mine !). Oricum,

la capătul unei cariere destul de lungi, pot să spun, cu o replică a personajului pe care îl voi juca în curînd „Nu mă dau bătută !”

— În legătură cu această capacitate de deschidere spre oameni, cred că este o calitate de maximă importanță pentru un conducător de instituție, organizație etc. Or, dumneavoastră sin-teți, de cîțiva ani, președinte al A.T.M. I-am auzit pe mulți vorbind despre in-teresul pe care-l arătați față de orice fapt, cît de mărunț, din viața teatrală, mai mult, față de orice membru al breslei, față de bucuriile și necazurile — și cite nu sint ! — tuturor actorilor

orașul-gazdă, festivalul se transformă în-tr-o adevărată sărbătoare, totul frea-mătă !...

— După inflăcărarea cu care vor-biți, s-ar părea că, pentru dumneavoastră, activitatea de animator teatral e o veritabilă pasiune.

— Ideea de a deveni animator teatral m-a urmărit încă de cînd eram foarte tinăra. În 1941, am întemeiat un teatru — alături de Forj Etterle și Jenică Constan-tinescu, avîndu-l pe Ion Șahighian ca prim-regizor —, „Teatrul Nostru”. Acesta a însemnat — și n-o spun numai eu — un moment de autentică ținută cultu-

O

reverență

Nu cred să existe om de teatru din țara noastră care să n-o cunoască. Nu numai văzînd-o pe scenă sau la televiziune, nu numai ascultînd-o la radio sau pe disc. Nu cred să existe iubitor al scenei și slujitor al scenei care să nu fi stat de vorbă cu domnia-sa, într-atît de in-tensă, de susținută, de pă-timașă consecventă i-a fost și îi este activitatea, pe durata unei jumătăți de veac.

O viață de om inchi-nată teatrului, aceasta este doamna Dina Cocea. Fe-meie de o frumusețe de-săvîrșită, actriță de mare talent și de vie inteligență, om de aleasă cultură, ac-tivist cu toate energiile puse în slujba obștei, spri-jinitor al mișcării artistice

amatoare, pedagog, condu-cător de trupă, regizor : cite să mai înșiruî, cite să mai evoc, pentru a eviden-ția personalitatea alesei doamne, distinței doamne, vitezei doamne a teatru-lui românesc ?

VIRGIL

Mi-a fost dat să mă aflu în preajmă-i de nenumă-rate ori. Am văzut-o repe-tînd, pregătînd un rol. Re-lua de zeci de ori o scenă, niciodată mulțumită de sine. Am însoțit-o în lungi și istovitoare deplasări, iarna, pe ger, vara, pe ar-șiță, schimbînd în goană trenurile, ca să fim la vre-me unde eram așteptați, în cine știe ce colț de țară.

din țară. Cum se manifestă această preocupare ?

— Sigur că mă interesează toate astea ! Din păcate, nu pot face cît aș vrea... De pildă, am inițiat (nu singură, bineînțele-s) toate aceste festivaluri și colocvii tea-trale din țară, pentru a face ca legăturile dintre artiști, pe de o parte, și dintre ar-tiști și public, pe de altă parte, să de-vină mai puternice și mai directe. Este foarte important pentru actorii din pro-vincie — care, cîteodată, se simt cam ne-glijăți — să se poată întîlni cu colegi din alte teatre, cu critici de specialitate din Capitală și din alte orașe ; am observat că asta duce la ridicarea nivelului calita-tiv al jocului lor. Iar pentru teatrul din

rală, în acea epocă. Dacă, pe atunci, me-seria de regizor ar fi fost mai accesibilă femeilor, probabil că aș fi devenit regi-zoare. Dar asta numai pentru că, după părerea mea, regizorul trebuie să fie, în primul rînd, un animator teatral.

— Ați lucrat cu asemenea regizori ?

— Da, am avut această șansă. Au existat cîțiva directori de scenă sub a căror îndrumare am realizat adevărate „salturi calitative” în profesiunea de ac-tor. Primul a fost Victor Ion Popa — mi-aduc aminte că jucam, la Compania Bulandra, un rol în care nu aveam de spus decît cîteva cuvinte ; dar în re-prezentăție apăreau Storin și Marieta

Anca ; alături de ei și condusă de V. I. Popa, am învățat imens. Apoi, Ion Șahighian, acel temperament vulcanic, veșnic în efervescență, căruia îi datorez câteva succese: rolul titular din *Anna Christie* de O'Neill, florăreasa din *Pygmalion* de Shaw, Olivia din *A douăsprezece noapte* de Shakespeare, Abbie Putnam din *Patima de sub ulmi*, tot de O'Neill. Cu Alexandru Finți, pătimașul îndrăgostit de teatru, am reînviat ABC-ul meseriei, cu toată conștiinciozitatea unei eleve, și, tot cu el, am obținut un important succes într-o altă piesă de O'Neill, *Din jale se intrupează Electra*, în rolul Christinei. Iar mai recent, în *Ferma*, am trăit interesanta experiență

învățându-i pe alții ; iar când aceștia devin „capete de afiș”, satisfacția e imensă. Gheorghe Dinică, Marin Moraru, de pildă, au fost studenții mei. Apoi, timp de trei ani, am făcut parte dintr-o delegație a țării noastre la O.N.U., fără să am pregătire „de specialitate” — drept, economie sau ceva de felul ăsta ; și atunci a trebuit să învăț, ca o școlăriță, multe lucruri noi. Am făcut-o cu bucurie. În sfârșit, am obținut mari satisfacții lucrînd cu amatorii. Îndrum un grup de artiști amatori de la Teatrul popular din Buzău.

— Deci, acum sînteți și regizoare !

— Da, și am primit două premii la Festivalul național „Cîntarea României”,

După nopți de nesomn, era, dintre toți, cea mai proaspătă, veșnic surîzătoare.

Am urmărit-o îndrumînd o trupă de artiști amatori, cu răbdare și înțelegere, dar și cu o contagioasă

MUNTEANU

patimă, ore în șir. Ca și cum n-ar fi avut cu o seară înainte spectacol, ca și cum seara n-ar fi jucat din nou, la sute de kilometri distanță.

Am ascultat-o vorbind în colocvii și consfătuiri ale breslei, i-am admirat măsura, echilibrul, calmul, obiectivitatea, întemeiată pe o adîncă înțelegere a

vieții teatrale. Cîți, cu domnia-sa, au avut vîria să înfrunte trecerea anilor ? Cîți, odată cu vîrsta pensionării, au respins ideea retragerii tihnite la măruntelile indeletniciri domestice, și au găsit cu cale să ia totul de la capăt, cu neistovită energie ? Cîți, ca domnia-sa, pot renunța la tihna pe drept cvenită, pentru a se dăruia cu generozitate activității obștești ? Cine a pășit pragul A.T.M. a fost primit cu prietenie, a fost ascultat cu răbdare și înțelegere, a fost sprijinit cu dragoste. Și nu e de mirare că, de ani de zile, Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale joacă un rol important în

Semnal

viața noastră culturală, prin șirul de manifestări de larg interes care revigorează teatrul : președintele A.T.M. este Dina Cocea. Septuagenara doamnă Dina. Nu mă sfiesc să-i dezvălui vîrsta, cîtă vreme domnia-sa însăși nu se sfiește s-o facă, surizînd. Surizînd, tinerește. O mînușă aruncată timpului.

Doamnă Dina, frumoasă doamnă, aleasă doamnă, distinsă doamnă, vitează doamnă, tînără doamnă, iată, alături de toți cei care vă iubesc și vă stimează, reverența noastră.

de a o avea ca „profesoară” pe fosta mea studentă, Sanda Manu. Și, cum o bună parte din cariera mea s-a desfășurat la televiziune, îl sînt recunoscătoare Soranei Coroamă-Stanca pentru că mi-a oferit prilejul de a juca roluri care mi-au plăcut mult, în serialul *Mușatinii*, în *Viața ce ți-am dat* de Pirandello, în *Micii burghezi* de Gorki — Bessemenova, un rol care m-a solicitat, dar m-a și captivat.

— Profesiunea de actriță v-a adus, văd, multe bucurii. Dar celelalte „domenii” în care ați activat — sau activați acum — v-au oferit satisfacții ?

— O, da ! Am fost, cîțiva ani, profesoară la I.A.T.C. E fascinant să înveți,

pentru spectacolele noastre cu *Interviu* de Ecaterina Oproiu și *Anchetă asupra unui tînăr* care nu a făcut nimic de Adrian Dohotaru. Mi-am verificat, prin urmare, și posibilitățile de regizor, combătîndu-l, astfel, cu strășnicie, pe prietenul meu Valentin Silvestru, care susține că direcție de scenă n-ar trebui să facă decît regizorii „cu acte în regulă”. Alte satisfacții ? Da, toate acelea, mai puțin spectaculoase, dar fără de care n-am putea trăi micile satisfacții de fiecare zi — o carte bună, întîlnirile cu prietenii, și încă multe, multe altele.

— Spuneți-mi, există vreun lucru pe care ați fi vrut să-l faceți și n-ați reușit (sau, încă nu l-ați făcut) ?

— Da, mi-ar fi plăcut să fac gazetărie... Și, trebuie să fac o mărturisire : am un nou *hobby* — numesc asta așa pentru că încă nu știu ce o să iasă, nu știu dacă am să perseverez. Deocamdată, e o preocupare nouă, care mă pasionează... Am scris o piesă, ceva puțin tradiționalist, *Familia* se numește... S-ar putea să se monteze la Teatrul Giulești... Ce să fac ? Știu că, de-acum înainte, nu voi mai reuși roluri mari... Or, nu sînt omul care să stea cu brațele încrucișate, trebuie să fac ceva !

— Am să vă pun o întrebare cam... *antipatică* : într-o viață atît de plină, atît de frumoasă, există și amintiri urite ?

— Există, din păcate, ca la oricine... Dar eu sînt optimistă, trec ușor peste lucrurile neplăcute, așa am făcut întotdeauna, poate și pentru că am avut mereu alături oameni, prieteni care m-au

ajutat să depășesc „momentele de criză”. Vreun mare insucces n-am avut niciodată. Au fost, la Național, anii cînd n-am jucat... Mai înainte, după ce s-a sfîrșit cu „Teatrul Nostru”, cînd socoteam că sînt „coaptă” pentru a mi se încredința frînele altui teatru, dar... Așa e, poate, singurul gust amar... Ei, oricum, am trecut peste toate. Îți citez altă replică din piesa în care repet acum : „Eu am facultatea să uit trecutul mai repede decît alții” !

— Și, dacă ar fi s-o luați de la început... ?

— Tot teatru aș face !... De fapt, nu știu dacă e ceva pe care să-l fi făcut și pe care să nu-l fac din nou, dacă aș putea s-o iau de la capăt. Chiar și greșelile... Tot trebuie să greșim, nu ? Important e să nu regreti nimic ! Și să mergi înainte !

Alice GEORGESCU

„Rampă”,

acum

50 de

ani:

noiembrie

1932

Ionel Perlea este numit director al Operei din Cluj. Se pun mari speranțe în eminentul organizator. ● Pe prima scenă a țării, Ion Manolescu demonstrează că marii actori pot juca *Hamlet* și la 50 de ani. ● La Berna, *Omul cu mîrjoaga* repurtează succesul de care îl asigura, epistolar, pe autor, atașatul nostru cultural Lucian Blaga (schimbul de scrisori a devenit public azi — 1982 !). ● Tudorică Mușatescu, înaintea premiei cu *Titanic-Vals*, răspunde întrebării lui Ioan Masoff : „Vei asista la premiera *Titanicului* ?” „Te cred. Pot să știu dacă mai am ocazia s-o mai văd și a doua oară ?” I-a văzut afișul de mii de ori, căci *Titanicul* lui Tudorică nu... s-a dus la fund ! ● Moare Iancu Petrescu, despre care Victor Eftimiu spunea că a fost cel mai român dintre toți actorii noștri. Vijeliosul Cărăbăț din *Viforul* sau baciul Borza din *Domnul notar* de Goga, precum și alte zeci de întrupări, în 60 de

ani de teatru, i-au deschis capitol în istoria scenei. Se sting ultimii actori „clasici” formați în veacul trecut. ● Aura Buzescu, de la Teatrul Ventura, e chemată la Național să joace rolul Anei din dramatizarea lui Ion. Va fi o biruință scenică. ● La Paris, se reprezintă piesa lui Vsevolod Ivanov *Trenul blindat 14-69*, frescă a revoluției din Octombrie. La Tokio, piesa fusese interzisă în seara premierei. (Vă amintiți creația maestrului Calboreanu, pe scena Teatrului Armatei ?) ● La Comedia Franceză, compatrioții noștri Maria Ventura și Jean Yonnel joacă în *Secretul* de Bernstein. Pe cînd și la București ? ● George Folescu rela o mare creație, Ion Nebunul din Opera *Năpasta* de Sabin Drăgoi. ● În sfîrșit, Puiu Iancovescu dobîndește o sală de teatru, la etajul I al clădirii Eforiei. În fostul cabaret încap 300 de spectatori. Ei și ? La toamnă, Puiu „va deschide” în altă parte !

I. N.